

Aquesta cosa fosca

(*El País, Quadern*, 12 d'octubre 2006)

Francesc Parcerisas

Sylvia Plath (Boston, Estats Units, 1932 - Londres, Anglaterra, 1963) és una de les grans poetes del segle XX. La seva vida tràgica, les seves relacions tempestuoses, la lluita amb la figura del seu marit (el poeta Ted Hughes) i el fet d'haver estat convertida en icona d'una certa militància feminista han engrandit la seva imatge per viaranys que, alguna vegada, ens allunyen d'allò que veritablement la destaca: la seva magnífica obra literària. Montserrat Abelló ja n'havia traduït *Arbres d'hivern* (Edicions del Mall, 1985) i, en col·laboració amb Mireia Mur, *Ariel* (Columna, 1994), i la seva novel·la *La campana de vidre* va ser publicada per Edhasa en traducció de J. M. Sobrer també als anys noranta. A més, a Hiperión, a Visor, a Mondadori hi ha edicions de la seva poesia, les seves cartes i diaris també són traduïts al castellà (Grijalbo i Alianza) i Circe va publicar fa anys una de les primeres biografies sobre l'autora. Caldria pensar, doncs, que la seva obra ha gaudit d'una certa fortuna entre els nostres lectors, però aquest nou volum, en edició bilingüe, és un motiu afegit perquè nous i antics lectors vagin al text i s'endinsin en una poesia del tot colpidora, que ens sacseja fins a les arrels del pensament i de l'emoció.

Montserrat Abelló ha reestructurat l'ordre d'alguns poemes i hi ha inclòs noves traduccions de poemes inèdits a les versions originals primeres. De manera que, en aquest recull, el lector hi trobarà *Ariel* (1965), *Travessant l'aigua* (1971) i *Arbres d'hivern* (1972), tots títols apareguts després de la mort de l'autora, més els poemes que Ted Hughes va incloure a l'edició de *Sylvia Plath Collected Poems* (1981) i els poemes (i l'ordre) recuperats per la filla de Sylvia Plath, Frieda Hughes, per a la seva edició facsímil dels originals d'*Ariel* (2004). Una edició, per tant, també interessant per veure les manipulacions i els canvis en l'obra d'una poeta que sempre ha estat objecte d'un escrutini molt significatiu.

Tant se val, però. El que interessa, i de debò, és la seva poesia. Una poesia que beu, sobretot i molt principalment, del dolor i del desequilibri, analitzats des d'una imaginació portentosa i des d'una lucidesa gairebé malaltissa. Els poemes de Sylvia Plath sempre són una mena de bisturí. Ella mateixa recorre sovint a imatges quirúrgiques d'una tensió i d'una violència subtil, molt a la vora del sadisme i del xantatge emocional. El fetus, la placenta, els nadons com a representació de la innocència i de l'esqueixament dolorós del llast d'una condemna que durarà tota la vida, comparteixen espai imaginatiu amb les xeringues de les infermeres o els ganxos del carnisser. Això al costat d'un paisatge esponerós o desolat, d'una necessitat de *l'altre* gemegant i insultant alhora, o de la solitud i de la pregària de la desesperació. Aquestes combinacions provoquen un gran impacte que arrossega el lector cap a emocions que són aiguamolls incerts, i que ens engoleixen a mesura que avancem en la lectura. Sempre ens esperen els paranys dels hams foscos, les llunes embalsamades, les llunes de la por. Sylvia Plath no és només una observadora de la realitat, n'és una perceptora que veu com el món es capgira i es retorça, com els seus fantasmes agafen cos, i els seus pensaments aterridors la paralitzen. En un poema com «Om», el fons oníric és el fons de la terra, de la insatisfacció, «l'atrocitat del crepuscle», i els ecos que s'hi repeteixen són el no-res, la folia,

el galop dels cavalls, l'esterilitat, l'escarni... En una atmosfera pròxima a la paranoia provocada per les al·lucinacions, hi ha constantment planant el terror «d'aquesta cosa fosca que dorm en mi». L'enorme virtut d'aquesta «cosa fosca» és la seva brillant intel·ligència: llambregades, mots, imatges, comparances... «el coratge de la boca closa, malgrat l'artilleria! / La ratlla rosa i quieta, un cuc, assolellant-se. / Hi ha discs negres al darrere, els discs de l'ultratge, / i l'ultratge d'un cel, el del seu cervell folrat» («El coratge de callar»).

En Sylvia Plath, el turmentat desequilibri és una eina d'exploració. Exploració del món hostil, exploració de la companyia hostil, de la maternitat hostil, de l'hostilitat del propi jo. El món com un enemic a qui cal enfrontar-se, o de qui cal fugir parant-li paranys, o, a l'extrem de tot, desafiant-lo amb una mort buscada; no ens agafarà perquè abans ens haurem suïcidat. «Jo no sabia cuinar, i les criatures em deprimien, / de nit escrivia el meu diari amb despit, amb els dits vermells / amb cremades triangulars fetes en planxar petits farbalans i mànigues estofades...» («Les cangurs»). Aquestes veus que sempre se senten, aquest «amor» que actua d'interlocutor, aquest fracàs absolut ens recorden on viu de debò la poesia. I on va viure la poesia de la Plath, a mig camí del glamour intel·lectual dels anys cinquanta i de la destrucció per culpa d'una llibertat que no va poder aconseguir. El cas de Sylvia Plath és inquietant, perquè retorna a la poesia la funció oracular, de la sibil·la folla i drogada que recita, gairebé inconscient, les més dures veritats.

I Montserrat Abelló, que és una poeta als antípodes de la Plath (mesurada, continguda, a la recerca d'un equilibri sense excés), fa de les seves versions un goig de lectura. Cap de les petites interpretacions que podrien ser discutides desvirtua el to de la Plath; ens la fa arribar com un devessall, amb una contundència apocalíptica, amb un neguit permanent. Si sou lectors, llegiu dos o tres poemes i torneu-hi tantes vegades com calgui. I l'endemà llegiu-ne tres

o quatre més. A poc a poc, en el sentit, en el desassossec, gairebé com si encara li poguéssim dur, a la Plath, companyia. «Sóc vertical», deia, perquè la vida la tombava constantment, i perquè les arrels eren tan fosques com ho és la nostra condició humana.